

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

MÀSTER UNIVERSITARI EN PROFESSOR/A D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

INNOVACIÓ DOCENT I INICIACIÓ A LA INVESTIGACIÓ EN
EDUCACIÓ LINGÜÍSTICA I LITERÀRIA



Ruta literària: “Sant Vicent Ferrer: l’influencer medieval”

Alma Capafons, Andrea Correcher, Ana Maria Garcia i Rafel Gómez

Professor: Alexandre Català Bataller

Curs 2022-23

València, 9 de gener de 2023

ÍNDEX

I. Justificació	3
1. Contextualització de la proposta	3
2. Marc teòric	4
3. Objectius	6
3.1. Objectius generals	6
3.2. Objectius específics	7
4. Continguts	7
4.1. Continguts generals	7
4.2. Continguts específics	8
5. Competències	8
II. Aspectes concrets: llocs literaris i participants	11
6. Itinerari	12
7. Participants de la ruta	13
III. Seqüència prevista d'activitats	14
8. Proposta de distribució de l'alumnat i les activitats	15
8.1. Divisió dels alumnes i els itineraris de la ruta literària	15
8.2. Tasques amb TIC	15
8.3. Tasques concretes	15
9. Descripció de les activitats	16
9.1. Activitats abans d'eixir	16
9.2. Activitats durant l'eixida	18
9.3. Activitats de després de l'eixida	19
IV. Conclusió: connexió de la proposta amb la investigació i la innovació	21
10. Criteris d'avaluació	22
11. Rúbrica avaluativa	23
V. Annexos	27
VI. Bibliografia	32

I. Justificació

Per a fer la tria de l'alumnat de 3r curs d'ESO hem tingut en compte diversos aspectes que considerem decisius i que a continuació passarem a comentar. El primer d'aquests motius és l'adequació de l'activitat que, en primera instància, vam plantejar amb el currículum d'aquest nivell educatiu. És a dir, és precisament en aquest curs en què els estudiants comencen amb el tractament i estudi de la literatura catalana medieval i els principals referents que la conformen. En segon lloc, i en relació amb l'aspecte tractat anteriorment, hem considerat que és el moment més adient per a presentar d'una forma dinàmica i atractiva aquesta branca de la literatura. Sovint trobem que la literatura medieval no és rebuda amb massa entusiasme pels joves, a causa de la densitat que la conforma i el gran distanciament temporal que troben amb la seua percepció actual. Llavors, precisament pensem que és el moment més adequat per a fomentar aquesta matèria des d'una perspectiva més innovadora i que els desperte l'interés. En darrer lloc, però no menys important, hem decidit triar aquest cicle de secundària perquè considerem que ja ha adquirit les competències o destreses necessàries per a comprendre el temari que proposem i treure'n profit. De fet, si ens plantejàrem aquesta proposta a cursos inferiors potser encara no tindrien la maduresa suficient per a tractar textos medievals, tot i que siguen adaptats. De la mateixa manera, no s'ha proposat l'activitat per a 4t d'ESO perquè la literatura medieval no forma part del currículum, i, per tant, tercer d'ESO és el curs més adequat per a dur-la a terme.

1. Contextualització de la proposta

- Alumnes als quals va adreçada: la ruta literària està adreçada als alumnes de l'institut IES Leopoldo Querol de Vinaròs que pertanyen al curs de 3r d'ESO.

Pel que fa a l'elecció del centre, hem escollit l'institut Leopoldo Querol de Vinaròs perquè considerem important recordar i demostrar als alumnes de 3r d'ESO que, tot i que la figura del predicador valencià va destacar per donar-se a conèixer a nivell europeu, també va tenir un paper fonamental a zones com els Ports i el Baix Maestrat. És a dir, seria una forma innovadora d'aproximar-los a l'oratória vicentina, concretament del nord del País Valencià i connectar-la amb els formats més actuals i pròxims a ells.

2. Marc teòric

Vicent Ferrer va nàixer a València el 23 de gener de 1350, al carrer de la Mar, al bressol d'una família burgesa formada pel notari i escrivà de la Cort, Guillem Ferrer, i Constança Miquel. Va estudiar llatinitat i amb 17 anys va ingressar al convent de Sant Domènec, situat molt prop de la casa familiar. Un any després va fer els vots de la mateixa orde de predicadors i va estar alternant la pràctica de l'apostolat amb l'estudi de Lògica.

Així doncs, entre el 1368 i el 1372 va continuar els estudis superiors: a Barcelona, on va completar els estudis de Lògica en el convent de Santa Caterina; i després Filosofia a la Universitat de Lleida. De fet, gràcies al seu èxit, el 1370 va ser nomenat lector de Lògica, activitat que va compaginar amb la redacció de compilacions de la doctrina aristotèlica i tomista (de Sant Tomàs d'Aquino). De nou a Barcelona ampliarà els seus estudis bíblics i exercirà de professor de filosofia, fins que el 1374 serà ordenat diaca, iniciant-se així com a predicador.

Finalment, el 1377 va decidir estudiar Teologia al convent dels Jacobins de Tolosa de Llenguadoc, un dels centres de major prestigi d'Europa. Una vegada acabats els seus estudis de formació, va tornar a València, on fou nomenat prior del convent de Sant Domènec i començà a esdevindre una persona coneguda i apreciada per la seua preparació espiritual i intel·lectual, arribant a ser assessor i conseller de prínceps i governants. Fins i tot, cal destacar la seua participació i influència decisiva en dos esdeveniments de gran importància per al regne i la cristiandat, com són: el Compromís de Casp (en què Ferran d'Antequera entronitzà la Corona d'Aragó); i el Cisma d'Occident (posicionant-se primer a favor del Papa d'Avinyó i, finalment, amb el Papa de Roma).

Respecte a la figura i paper de sant Vicent com a predicador, que és en el que es centra precisament la ruta literària proposada, podem dir que després d'una crisi anímica a causa de la malaltia patida durant el setge d'Avinyó, conta la llegenda que va ser restablert miraculosament per Crist, sant Francesc i sant Domènec, qui els van enviar a predicar pel món, per fer que els pecadors es convertiren i tornaren a abraçar a Déu, ja que la fi del món estava a prop i l'única manera per evitar-la era tornant a la virtut. Així doncs, és que demanà permís per a deixar la Cort papal i li va ser concedit, amb el títol de llegat *A latere Christi*, amb autoritat doctrinal i penitencial, llibertat de moviments i independència de la jerarquia

eclesiàstica i local. L'any 1399 abandonà definitivament el palau papal i se centra en una intensa i apassionada activitat missionera i pastoral que ja no abandonarà fins al dia de la seua mort en abril de 1419 a la ciutat bretona de Vannes. D'aquesta manera, passarà la resta de la seua vida com a predicador, sobretot per terres valencianes, on recorregué gran part de pobles i comarques, i pels regnes hispànics, encara que també arreu d'Europa.

La vida de sant Vicent Ferrer transcorre, doncs, en la segona meitat del segle XIV i els inicis del XV, un període de crisi en tots els nivells: moral, social, polític, econòmic, cultural i, sobretot, religiós. Sequeres, males collites, caresties i fam es van succeir de forma dramàtica durant el segle XIV a Occident, la qual cosa va afavorir l'aparició de malalties endèmiques i epidèmies de pesta. Precisament, entre 1347 i 1352 es va produir una pandèmia de pesta negra que va devastar Europa reduint-la, aproximadament, a un terç de la població inicial. Si hi afegim les morts per les guerres -és en aquest moment quan les guerres es generalitzen i passen de ser conflictes feudals localitzats a guerres entre estats- com la Guerra dels Cent Anys, i la crisi socioeconòmica que sacsejà el model social del feudalisme, veurem clarament la greu crisi demogràfica que s'hi va produir a nivell global.

De fet, a València s'instal·la el mateix clima de crisi general que acabem d'exposar. Recordem la pesta de 1348, dos anys abans del naixement del nostre sant, o les repercussions de les guerres de la Unió; les sequeres del 1356 al 59 que van ocasionar greus períodes de fam; el rebrot de la pesta bubònica l'any 1362 i les desastroses conseqüències de les guerres amb Castella: destrucció de collites i bestiar, carestia de queviures, fam, pobresa, etc. Així com el gran desordre social que provocaven les bandositats entre famílies nobiliàries. Amb tot, tant el Regne de València com Europa patien la desolació per les desgràcies i la violència, amb una societat civil i religiosa superficial, frívola, immoral i plena de vicis, un substrat idoni perquè es produïra un decaïment en l'àmbit espiritual i es generalitzara el pessimisme.

És a dir, Europa i, ara concretament, la ciutat de València patien un període convuls i ple de transformacions en la societat preestablerta que, d'una forma o una altra, va ser la llavor per a l'apogeu posterior de figures com la de sant Vicent Ferrer. En definitiva, si tenim en compte el context comentat adés, podem afirmar que el factor dominant de la vida espiritual de l'època, i de sant Vicent, va ser la consciència de la fi del món, no sols en el sentit de la fi individual amb la mort, sinó en el sentit de la fi del món, un final col·lectiu. En vista d'açò, ens trobarem amb un referent espiritual de denúncia, censura, crítica, i crida

urgent a la conversió perquè percep en totes les calamitats que hem comentat, sobretot en la divisió de l'Església, els signes premonitors de la pròxima fi del món. Aquest serà, doncs, l'eix central de la seua espiritualitat i el motiu de la seua activitat predicadora. Gràcies a la seua capacitat oratòria, al to apocalíptic dels sermons i a la fama de taumaturg, l'èxit de les seues predicacions va ser extraordinari. Va protagonitzar un dels fenòmens de predicació de masses més importants de la història de la cristiandat, per ser un comunicador sense precedents, amb una paraula potent i seductora, capaç de commoure i arrossegar milers de persones amb posades en escena pròpies dels grans artistes mediàtics, a més de la gran aportació dels seus sermons a la literatura moralitzant dels segles XIV i XV.

3. Objectius

3.1. Objectius generals

L'objectiu general del present treball i la ruta literària no és exposar mecànicament una sèrie de característiques sobre la predicació, el context històric baixmedieval o la figura de sant Vicent Ferrer. La successió de dades pot arribar a ser inconnexa amb la realitat actual dels alumnes als quals va dirigida aquesta seqüència didàctica, i és, per tant, que volem allunyar-nos d'aquest model d'aprenentatge. Si més no, es pretén apropar la personalitat de Vicent Ferrer i la seua relació amb la predicació als ulls dels més joves i fer-los veure que la distància que els separa, en realitat, és menor de la que imaginem. Així doncs, considerem que el paper del predicador vicentí podria transportar-se a l'actualitat: el poder de la divulgació a través de les xarxes socials i els *influencers*.

Tot i això, si aprofundim una mica en els objectius que a nivell general volem marcar a la ruta literària, podem assenyalar que seran: la coneixença i l'aproximació dels estudiants als sermons i figura de sant Vicent Ferrer mitjançant la lectura; la representació parateatral de dos sermons relacionats amb les visites programades a les poblacions de Morella i Sant Jordi; les corresponents activitats prèvies; i la creació d'un projecte final interdisciplinari.

3.2. *Objectius específics*

Respecte als objectius més específics, hem determinat que els més rellevants serien els següents:

- Ubicar històricament (contextualitzar) els esdeveniments religiosos i polítics més rellevants del s. XIV.
- Demostrar el paper fonamental de la predicació i com intervenia en les preocupacions d'aquesta època.
- Potenciar el coneixement de la figura del predicador valencià, Sant Vicent Ferrer, i la tasca de gran impacte social que va portar a terme, així com la influència en diversos assumptes de l'Església catòlica.
- Conèixer la finalitat i les característiques estructurals més importants que conformen el sermó.
- Exposar els elements parateatral i expressius emprats durant el procés de prèdica.
- Fomentar la comprensió lectora de dos sermons adaptats a través de la lectura col·lectiva i posterior dramatització del sermó *De sent Jordi* i del sermó assignat a cada grup.
- Valorar la repercussió actual de la figura de sant Vicent i les semblances que presenta amb els *influencers*.
- Impulsar les habilitats d'expressió oral, mitjançant la dramatització d'un sermó, i d'expressió escrita, a través de les xarxes socials.

4. **Continguts**

4.1. *Continguts generals*

Els continguts generals que tractaran les sessions prèvies com de realització de la seqüència didàctica plantejada seran:

1. Context històric, polític i religiós de la baixa edat mitjana
2. El paper de la predicació
3. La figura de Sant Vicent Ferrer, el predicador valencià
4. El sermó: finalitat i estructura
5. Recursos parateatral dels sermons

4.2. Continguts específics

Pel que fa als continguts més específics podem dir que seran els següents:

1. Introducció a l'aula de la figura de sant Vicent Ferrer i el seu respectiu context històric.
 - 1.1. Sant Vicent Ferrer: biografia i tasca religiosa
 - 1.2. Context històric, polític i religiós: crisi i divisió de la cristiandat, Cisma d'Occident, necessitat d'una conversió immediata, paper dels oradors
2. L'oralitat i el sermó
 - 2.1. El sermó com a recurs de conversió i influència social
 - 2.2. Estructura del sermó
 - 2.3. Característiques principals i l'ús de recursos parateatral
3. Anàlisi formal i temàtica d'una tria de sermons vicentins
 - 3.1. *Miracle a Morella*
 - 3.2. Llegendes *De sent Jordi*
4. Lectura dramatitzada d'un sermó
 - 4.1. Identificació dels elements fonamentals per a una posada en escena
 - 4.2. Estratègies orals i parateatral per a la posada en escena
5. Mapa conceptual general dels aspectes tractats tant a la classe com a la ruta literària
6. Introducció de les TIC (Instagram i Twitter) per a la representació, gravació i demostració d'un sermó actualitzat a la resta de la classe.

5. Competències

- **Competències específiques**

COMPETÈNCIES	CE2: Comprensió oral i multimodal	CE3: Comprensió escrita i multimodal	CE4: Expressió oral
CE6: Interacció oral, escrita i multimodal	CE7: Mediació oral, escrita i multimodal	CE8: Lectura autònoma	CE9: Competència literària

- **Competències clau**

1. Competència en comunicació lingüística (CCL)

En completar l'ensenyament bàsic, l'alumne o l'alumna...

CCL1. S'expressa de manera oral, escrita, signada o multimodal amb coherència, correcció i adequació als diferents contextos socials, i participa en interaccions comunicatives amb actitud cooperativa i respectuosa tant per a intercanviar informació, crear coneixement i transmetre opinions, com per a construir vincles personals.

CCL2. Comprén, interpreta i valora amb actitud crítica textos orals, escrits, signats o multimodals dels àmbits personal, social, educatiu i professional per a participar en diferents contextos de manera activa i informada i per a construir coneixement.

2. Competència plurilingüe (CP)

En completar l'ensenyament bàsic, l'alumne o l'alumna...

CP1. Usa eficaçment una o més llengües, a més de la llengua o llengües familiars, per a respondre a les seues necessitats comunicatives, de manera apropiada i adequada tant al seu desenvolupament i interessos com a diferents situacions i contextos dels àmbits personal, social, educatiu i professional.

CP2. A partir de les seues experiències, realitza transferències entre diferents llengües com a estratègia per a comunicar-se i ampliar el seu repertori lingüístic individual.

3. Competència digital (CD)

En completar l'ensenyament bàsic, l'alumne o l'alumna...

CD2. Gestiona i utilitza el seu entorn personal digital d'aprenentatge per a construir coneixement i crear continguts digitals, mitjançant estratègies de tractament de la

informació i l'ús de diferents eines digitals, seleccionant i configurant la més adequada en funció de la tasca i de les seues necessitats d'aprenentatge permanent.

CD3. Es comunica, participa, col·labora i interactua compartint continguts, dades i informació mitjançant eines o plataformes virtuals, i gestiona de manera responsable les seues accions, presència i visibilitat en la xarxa, per a exercir una ciutadania digital activa, cívica i reflexiva.

4. Competència ciutadana (CC)

En completar l'ensenyament bàsic, l'alumne o l'alumna...

CC1. Analitza i comprén idees relatives a la dimensió social i ciutadana de la seua pròpia identitat, així com als fets culturals, històrics i normatius que la determinen, demostrant respecte per les normes, empatia, equitat i esperit constructiu en la interacció amb els altres en qualsevol context.

5. Competència en consciència i expressió cultural (CCEC)

En completar l'ensenyament bàsic, l'alumne o l'alumna...

CCEC1. Coneix, aprecia críticament i respecta el patrimoni cultural i artístic, implicant-se en la seua conservació i valorant l'enriquiment inherent a la diversitat cultural i artística.

CCEC3. Expressa idees, opinions, sentiments i emocions per mitjà de produccions culturals i artístiques, integrant el seu propi cos i desenvolupant l'autoestima, la creativitat i el sentit del lloc que ocupa en la societat, amb una actitud empàtica, oberta i col·laborativa.

CCEC4. Coneix, selecciona i utilitza amb creativitat diversos mitjans i suports, així com tècniques plàstiques, visuals, audiovisuals, sonores o corporals, per a la creació de productes artístics i culturals, tant de manera individual com col·laborativa, identificant oportunitats de desenvolupament personal, social i laboral, així com d'emprenedoria.

II. Aspectes concrets: llocs literaris i participants

Sant Vicent Ferrer: l'influencer medieval

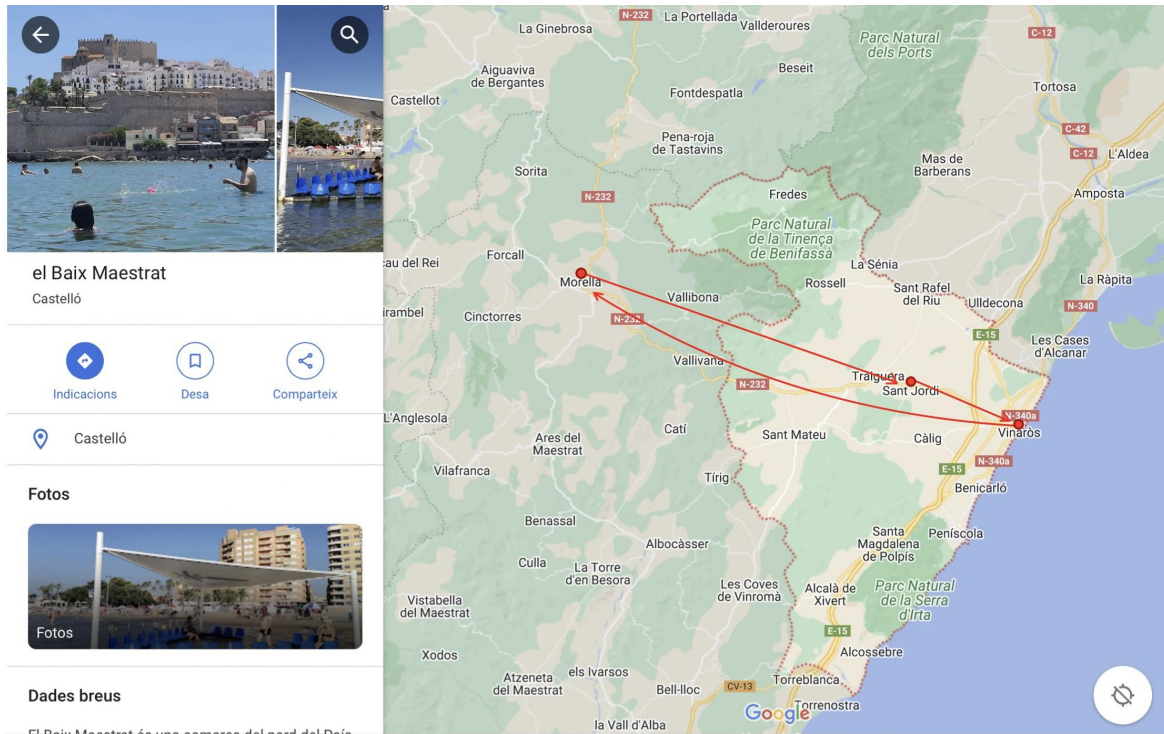


Fig. 1. Itinerari general: Vinaròs-Morella-Sant Jordi.

MAPES DE LES UBICACIONS CONCRETES

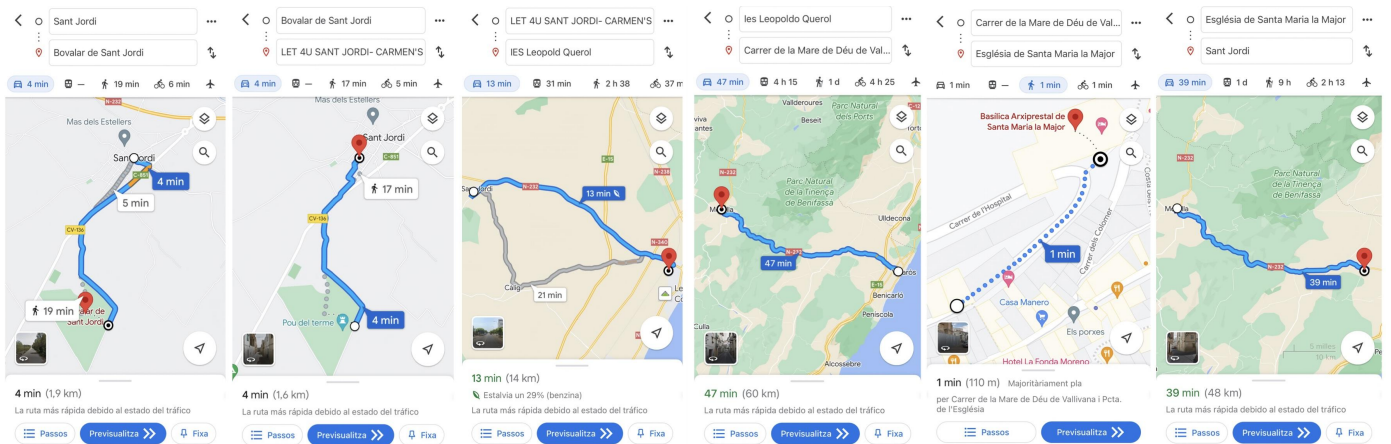


Fig. 2. Itinerari específic a cada localitat.

6. Itinerari

HORARI	RUTA LITERÀRIA	ACTIVITAT
8:00h	Inici de la primera part de la ruta literària des de l'IES Leopoldo Querol (Vinaròs)	Eixida cap a la localitat de Morella
9:00h	Arribada al carrer de la Mare de Déu de Vallivana	Visita del carrer on es troba la casa en què sant Vicent Ferrer va obrar el <i>Miracle de Morella</i> . Lectura col·lectiva del miracle de sant Vicent a Morella.
9:30h	Arribada a la plaça de Benet XIII	Passeig fins a la plaça de Benet XIII. Lectura col·lectiva de diferents sermons de sant Vicent Ferrer. Els alumnes disposaran del temps necessari per a gravar els vídeos relacionats amb el producte final avaluable i fer fotos
11:00h	Plaça de Benet XIII	Temps lliure per a esmorzar
11:30h	Església Arxiprestal de Santa Maria la Major de Morella	Visita cultural a l'església
12:00h	Inici de la segona part de la ruta literària des de Morella	Eixida cap a la localitat de Sant Jordi
13:00h	Arribada a la localitat de Sant Jordi	Temps lliure per a dinar al paratge municipal el Bovalar de Sant Jordi

14:00h	Paratge municipal del Bovalar	Realització d'una gimcana pel Bovalar sobre la <i>Llegenda de Sant Jordi</i>
15:30h	Arribada a la plaça Espanya	Interpretació del sermó <i>De sent Jordi</i>
17:00h	Finalització de la ruta literària	Tornada cap a l'institut, IES Leopoldo Querol (Vinaròs)
17:15h	Arribada a l'IES Leopoldo Querol	Finalització de la ruta literària

- Resum de llocs literaris que es visitaran:
 - A la localitat de Morella: la Plaça de Benet XIII, l'Església Arxiprestal de Santa Maria la Major de Morella, i el carrer de la Mare de Déu de Vallivana.
 - A la localitat de Sant Jordi: el paratge municipal el Bovalar de Sant Jordi i la Plaça d'Espanya.

7. Participants en la ruta

La ruta literària proposada necessitarà la participació del professorat corresponent a les matèries de valencià i història, per tal d'explicar i complementar tot allò que anem tractant respecte a la figura del predicador, el context historicopolític i la rellevància de l'oratorien en la predicació vicentina.

III. Seqüència prevista d'activitats

Activitats	Organització	Recursos	Temps	Competències específiques
AP 1. Introducció de la figura de sant Vicent Ferrer i la llegenda <i>De sent Jordi</i>	Individual	Recursos textuais i típics de l'expressió oral i escrita	55 min	CE9 CCL2 CC1 CCEC1
AP 2. Estudi i anàlisi del Miracle de Morella i <i>De sent Jordi</i> . Assignació de grups i sermons.	Grupal	Recursos textuais	55 min	CE2 CE4 CE7 CE9 CCL1 CCL2 CP1 CP2 CC1 CCEC1 CCEC3
AP 3. Taller d'oratoría i interpretació dels sermons i explicació de les activitats de la ruta	Grupal	Recursos textuais escrits i orals	55 min	CE2 CE4 CE6 CE7 CE8 CE9 CCL1 CCL2 CP1 CC1 CCEC1 CCEC3 CCEC4
AR 1. Visita al retaule del miracle de Morella i, seguidament, lectura col·lectiva dels sermons a la Plaça Benet XIII	Grupal	Recursos textuais i orals	55 min	CE4 CE6 CE7 CE8 CE9 CCL1 CCL2 CP1 CP2 CC1 CCEC1 CCEC3 CCEC4
AR 2. Gimcana pel Bovalar sobre la Llegenda de sant Jordi	Grupal	Recursos orals	55 min	CE6 CCL2 CP1 CC1 CCEC1
AR 3. Interpretació del sermó de sant Jordi	Grupal	Recursos textuais	55 min	CE4 CE6 CE8 CCL1 CCL2 CP1 CCEC1 CCEC3 CCEC4
AA 1. Aclariment de dubtes de la ruta i realització d'un mapa conceptual del que han après	Individual	Recursos textuais i típics de l'expressió oral i escrita	55 min	CE2 CE3 CE9 CCL2 CP1 CP2 CC1 CCEC1 CCEC4
AA 2. Entrega i exposició de les activitats	Grupal	Recursos textuais i orals	55 min	CE4 CE6 CE7 CCL1 CCL2 CP1 CP2 CD2 CD3 CC1 CCEC1 CCEC3 CCEC4

8. Proposta de distribució de l'alumnat i les activitats

8.1. Divisió dels alumnes i els itineraris de la ruta literària:

Grup total de 30 alumnes (aproximadament)
Divisió en 6 grups de 5 alumnes. Dins de cada grup els membres desenvoluparan diferents personatges/papers en la representació del sermó:
- Una persona: predicador, sant Vicent Ferrer
- Dues persones: reportadors/es
- Dues persones: membres del públic

8.2. Tasques amb TIC:

- Els alumnes que facen de reportadors del seu grup empraran: *Twitter*
- Els alumnes que facen de sant Vicent Ferrer o públic del seu grup empraran: *Instagram*

8.3. Tasques concretes:

- *Twitter*: Els reportadors crearan tuits sobre el sermó predicat pel sant Vicent del seu grup.
- *Instagram*: El predicador (sant Vicent Ferrer) de cada grup publicarà: posts sobre la seua biografia i/o informació sobre fets històrics o llocs d'interès relacionats. En canvi, el públic s'encarregarà de publicar: fotos i posts sobre el sermó predicat; i fotos i informació sobre els llocs d'interès visitats durant la ruta literària.

9. Descripció de les activitats

9.1. *Activitats abans d'eixir*

La primera activitat preparatòria (**AP.1**) tindrà una durada d'una sessió i estarà dividida en dues parts dedicades a: la figura de sant Vicent Ferrer, i la llegenda de Sant Jordi i el drac.

En primer lloc, s'introduirà qui va ser sant Vicent Ferrer, el protagonista de la ruta literària. En aquesta part el docent explicarà als alumnes una breu biografia del dominic, ja que repercuteix clarament en perquè es va dedicar a la predicació. Seguidament, els haurà de situar en l'escenografia en què el sant predicava, és a dir, la teatralitat que conformava aquell espectacle: els centenars de persones que l'acompanyaven, els flagel·lants, els penitents, els notaris o els reportadors. Per acabar, el docent haurà de posar èmfasi en els recursos expressius més característics de l'estil vicentí, així com el llenguatge col·loquial, amb locucions i frases fetes, augmentatius i diminutius, onomatopeies, el to directe, popular i realista, els exemples i les anècdotes. També caldrà esquematitzar l'estructura del sermó, basada en l'estructura establerta per les *Ars Praedicandi*: *introductio*, *introductio thematis*, *thema*, *divisio thematis*, *prosecutio*, i *epilogus*.

En segon lloc, un cop s'haja exposat qui va ser sant Vicent Ferrer, com què un dels sermons tracta sobre la llegenda de Sant Jordi, mitjançant la *Legenda aurea* de Jacopo della Voragine, el professor haurà d'encarregar-se de resumir quina va ser la llegenda, ja que possiblement coneixeran la part en què Sant Jordi mata al drac i salva la princesa, però en desconexaran la resta, a les quals el predicador fa referència i on es narren les virtuts cristianes del sant.

En la segona activitat preparatòria (**AP.2**), d'una banda, es treballaran a l'aula el miracle que va obrar sant Vicent a Morella i el sermó de *De sent Jordi*, i, d'una altra banda, s'assignaran els sermons que interpretaran a Morella grupalment.

Pel que fa al miracle, es comentarà a classe perquè es tracta d'un exemple de l'espectacularitat de la taumatúrgia vicentina. S'explicarà que narra la història d'una dona, també coneguda com la *Loca de Morella*, qui va ser capaç de sacrificar el seu propi fill només per oferir menjar digne, tendre i saborós al seu admirat pare Vicent i, així, honorar-lo amb el sacrifici d'allò que més s'estimava. El predicador, en assabentar-se de la barbàrie, una

vegada el xiquet ja era mort, esquarterat, guisat i digerit, va obrar el miracle de tornar-li la vida a partir dels ossos restants.

En referència al sermó *De sent Jordi*, realitzaran una lectura grupal del sermó complet. Per començar, faran una anàlisi externa del sermó que consistirà a identificar les diferents parts que el conformen, de manera que posen en pràctica els continguts de la primera sessió (AP1). Seguidament, el docent contextualitzarà el sermó, pel que fa a la matèria que tracta partint del *Thema*, que és una cita bíblica i està en llatí “*Beatus vir qui inventus est sine macula*”, és a dir, “benaurat l’home virtuós que ha estat trobat sense pecat”. Així doncs, aquest sermó tracta dels set pecats capitals dels quals Sant Jordi es va lliurar.

Un cop aclarida la temàtica del sermó, es procedirà, ara sí, a la lectura grupal, en la qual es podran fer interrupcions per a resoldre els dubtes de vocabulari i de comprensió que vagen sorgint, per tal d’acabar, una vegada finalitzada la lectura, amb la recol·lecció de les idees principals del sermó.

Finalment, quant als sermons que interpretaran els alumnes a Morella, s’han escollit sis adaptacions de l’editorial Teide, una versió de *Sermons* a cura de Xavier Renedo i Lluís Cabré. Com que l’activitat (AR1) està planificada per a sis grups d’alumnes, els quals formarà el docent, en aquesta sessió es realitzarà un sorteig per assignar cada sermó a un grup. Aquests han estat seleccionats estratègicament per diferents temàtiques, de manera que, tot i que cada grup treballarà un text, el dia de l’exposició (AA2) tots veuran la interpretació feta pels seus companys i el diferent contingut que hauran creat sobre tot allò que predicava sant Vicent Ferrer. Concretament, els sermons escollits han estat els següents: “Dejuni”, “Costums luxuriosos”, “Vicis femenins”, “L’infern”, “El judici final” i “El pecat original”. Després d’haver assignat els títols als grups se’ls explicarà que, a diferència del miracle i el sermó de *De sent Jordi*, aquests textos no es treballaran durant la sessió, sinó que els hauran d’estudiar per grups i el dia de l’exposició, abans de projectar els vídeos, cadascun farà una breu introducció sobre allò que tracta el sermó que han analitzat.

La tercera activitat preparatòria (AP.3) consistirà principalment a portar a terme un taller d’oratòria i interpretació dels sermons on assajaran les activitats de la ruta. En primer lloc, es farà una introducció sobre l’oratòria i, a continuació, una demostració a l’alumnat de com han de llegir els sermons. Caldrà tindre en compte que sant Vicent Ferrer a través d’aquelles paraules convencien i esglaiava a tot l’auditori perquè venia la fi del món i que, per

aconseguir-ho, feia una mena de teatralització. Així doncs, després de l'explicació, el docent dividirà el sermó *De sent Jordi* en trenta fragments, un per alumne, i es practicarà la interpretació grupal.

A més, en aquesta sessió el professor haurà d'explicar el funcionament de la ruta als alumnes i les activitats que realitzaran: es visitaran dues localitats, Morella i Sant Jordi, i en cadascuna d'aquestes interpretaran un sermó, un per grups de cinc persones i l'altre amb tota la classe. A banda d'aquestes dues activitats, es visitarà el retaule del Miracle de sant Vicent a Morella, l'Església Arxiprestal de Santa Maria la Major de Morella i faran una gimcana sobre la llegenda de sant Jordi al paratge natural el Bovalar, a Sant Jordi.

9.2. *Activitats durant l'eixida*

La primera activitat de realització (**AR.1**) es divideix en dues parts. En primer lloc, es visitarà el carrer de la Mare de Déu de Vallivana on es troba el retaule i la casa del miracle que va obrar sant Vicent Ferrer a Morella. Els professors faran una descripció del retaule i del miracle ja estudiat a classe prèviament.

En segon lloc, es continuarà la ruta fins a la plaça de l'Església Arxiprestal de Morella. En aquest punt els alumnes es dividiran en els sis grups assignats a la segona activitat preparatòria, és a dir, sis grups de cinc alumnes cadascun. Cada grup haurà hagut de treballar el sermó adjudicat abans d'aquest dia, alhora que en cada equip hi haurà un alumne que interprete el corresponent sermó de sant Vicent Ferrer, dos alumnes que faran la funció de reportadors, creant fils a Twitter sobre el que diu el predicador, i dos alumnes que representaran al públic i recopilaran a Instagram fotografies i vídeos del sermó. Per a facilitar la gravació i que puguin sortir tots en el vídeo que es projectarà a la segona activitat d'avaluació, es facilitaran als estudiants trípodes per a l'enregistrament.

A la segona activitat de realització (**AR.2**) els alumnes realitzaran la gimcana sobre la llegenda de sant Jordi al paratge natural el Bovalar de Sant Jordi del Maestrat. A través d'aquest joc els participants podran conèixer aspectes desconeguts sobre la història de sant Jordi i, a mesura que vagen avançant en la ruta, trobaran panells amb les pistes necessàries per a resoldre les preguntes plantejades. No tots els panells que es trobaran al llarg de la

gimcana contindran pistes, però sí diferents parts de la llegenda de sant Jordi. A la vegada, els panells de les pistes o bé seran sobre la llegenda o bé tractaran temàtiques relacionades amb l'entorn del Bovalar, és a dir, en relació amb la fauna i a la vegetació del paratge natural. L'organització de la gimcana serà amb els mateixos grups de la primera activitat de realització, però a més, a cadascun se li assignarà un color. Per assegurar que tots els equips finalitzen la gimcana, prèviament, els professors hauran de deixar sis fitxes de diferent color damunt de cada panell amb pista, i cada grup entregarà les del seu color al final del recorregut.

A la tercera activitat de realització (**AR.3**), una vegada ja coneguen ben bé la llegenda de sant Jordi després d'haver fet la gimcana, els alumnes interpretaran el sermó *De sent Jordi* a la Plaça Espanya sota la vigilància del drac que hi ha al cor de la plaça. En aquesta activitat es formarà una rotllana amb el grup sencer i s'asseuran seguint l'ordre de divisió del sermó amb la finalitat agilitzar la lectura i evitar que es perda el fil. Així doncs, s'iniciarà la interpretació col·lectiva del sermó. Cada vegada que un alumne haja de predicar les paraules de sant Vicent s'haurà d'aixecar i posar en pràctica les habilitats d'oratòria practicades prèviament.

9.3. *Activitats de després de l'eixida*

A la primera activitat d'avaluació (**AA.1**), es farà un aclariment de dubtes de la ruta i una posada en comú de tot allò que han après. A continuació, hauran de realitzar un mapa conceptual sobre allò que han estudiat dels sermons de sant Vicent, així com l'estructura que presenten, la temàtica que tracten, les característiques principals i els exemples que s'han treballat al llarg de la ruta. Per a elaborar-lo podran fer-lo manualment o, si ho prefereixen, digitalment a través del recurs d'edició *Canva*. En aquesta sessió també s'aclariran els dubtes sobre l'estructura de l'exposició.

A la segona i última activitat d'avaluació (**AA.2**), els sis grups hauran de presentar el contingut que han produït com a sants Vicents, reportadors i públic davant dels seus companys. L'estructura de l'exposició que seguiran serà la següent:

En primer lloc, cada equip haurà d'introduir la temàtica del sermó (la fi del món, la misogínia, els pecats, etc.) i destacar les característiques principals amb exemples del text, així com podrien ser exclamacions: “Ooi!”. Seguidament, projectaran la gravació, o *reel*, d'Instagram de la interpretació de l'influencer vicentí del seu grup i, a més, els *stories* i els posts. Finalment, una vegada els seus companys ja han visualitzat sobre que tractava el sermó i la teatralització, procediran a exposar els fils de Twitter que hauran creat els reportadors. Es seguirà aquest procés de presentació amb tots els grups.

IV. Conclusió: connexió de la proposta amb la investigació i la innovació

Com sabem, la ruta literària està directament connectada amb la innovació en l'àmbit educatiu, perquè suposa una alternativa als enfocaments purament historicistes que ens han acompanyat a les classes durant el nostre procés de formació. Podríem dir que és una forma dinàmica de fer aprendre a l'alumnat de manera creativa, traslladant l'aula al carrer i afavorint, així, un aprenentatge significatiu i sòlid.

Mitjançant la seqüència didàctica i ruta literària que hem proposat, considerem que resultarà útil i atractiva per als estudiants la visita a diferents espais literaris que, a més d'evocar les composicions vicentines esmentades anteriorment, permetrà als aprenents captar-ne l'essència a través de l'experimentació directa amb l'entorn. És a dir, els espais literaris funcionaran com a nexes de mediació entre l'obra i els receptors, creant diverses atmosferes i experiències literàries connectades amb l'emocionalitat d'espais rellevants. Per a nosaltres, en especial, açò va lligat a allò que considerem que ha de provocar la literatura i com deu ser tractada a les aules: no deu explicar-se ni fomentar l'interés, exclusivament, enunciant o enumerant mecànicament d'un seguit d'autors, èpoques i característiques inconnexes i descontextualitzades entre si i, sobretot, de l'experiència vital dels alumnes mateixos. De fet, el nostre objectiu principal era apropar la literatura, concretament la medieval, als més joves i que la visqueren en la seua pròpia pell, per tal d'identificar-la com a útil i propera a la pròpia trajectòria vital. És aquesta literatura, la medieval, la que sovint és deixada de banda i resulta aïllada i poc interessant per als estudiants, quan realment hem demostrat que no es tracta d'una matèria tan allunyada del seu dia a dia o els nous mitjans de comunicació, les xarxes socials i el paper de divulgació dels influencers. L'excursió de caràcter literari reforça actituds positives d'estima i promoció cap a la llengua, la literatura, la història, el paisatge i el patrimoni valencians, i també suposa una aproximació interdisciplinària dels alumnes a la matèria tractada que, de fet, pot implicar diversos departaments de la branca d'humanitats i ciències socials: geografia, història, llatí, etc.

D'aquesta manera, observem que els objectius específics que havíem establert al principi del projecte podrien perfectament dur-se a terme i complir-se. Mitjançant les activitats preparatòries aconseguirem: demostrar el paper fonamental de la predicació, com aquesta intervenia en les preocupacions de l'època i l'impacte social i religiós de la figura del predicador valencià, sant Vicent Ferrer (AP.1). De la mateixa manera, fomentarem la

comprensió lectora de sermons, impulsarem les habilitats d'expressió oral i dramatització, així com el potenciament d'una anàlisi estructural i formal del gènere oratori (AP.2 i AP.3). Respecte als objectius específics proposats durant les activitats de realització, podem preveure que aconseguirem contextualitzar els esdeveniments polítics i religiosos més rellevants de l'època baixmedieval a través de visites culturals a les localitats de Morella i Sant Jordi, i jocs de rol, gimcana, a l'entorn emblemàtic del Bovalar (AR.1 i AR.2). Igualment, segons l'itinerari que hem dissenyat a l'AR.3 aconseguirem potenciar la interpretació col·lectiva i individual de sermons com el *De sent Jordi*. En darrer lloc, però no menys important, en les dues activitats d'avaluació plantejades els estudiants seran capaços de, d'una banda, millorar la seua capacitat de síntesi dels continguts tractats al llarg de les sessions mitjançant l'elaboració d'un mapa conceptual general (AA.1); i, d'una altra banda, elaborar un producte final audiovisual que potencie la seua creativitat interdisciplinària i l'ús de les diferents ferramentes TIC proposades a les explicacions (AA.2).

En conclusió, amb tota aquesta seqüència d'activitats i sessions programades, l'objectiu que plantejàvem inicialment podria complir-se, i és aproximar a l'alumnat de 3r d'ESO a la literatura medieval, el gènere oratori, mitjançant les diferents xarxes socials emprades, i demostrar que el paper dels predicadors com sant Vicent podria equiparar-se a la figura de divulgació dels actuals influencers.

10. Criteris d'avaluació

CRITERIS D'AVALUACIÓ GENERALS	CRITERIS D'AVALUACIÓ ESPECÍFICS
Lectura col·lectiva i interpretació de sermons	10%
Elaboració d'un mapa conceptual general sobre els aspectes tractats a classe i la ruta literària	10%
Producte final: Escriptura i recopilació de	40%

tuits al voltant dels sermons representats per la resta de companys	
Producte final: Representació i gravació d'un sermó adaptat a l'actualitat en grups, fent ús de les publicacions d'Instagram	40%

11. Rúbrica avaluativa

Criteris d'avaluació	Insuficient	Aprovat	Notable	Excel·lent
Nivell d'adequació: l'alumne s'ajusta al tema, registre i tipologia	No parla. Parla del tema, però el registre no és l'adequat.	El tema, el registre i el tipus de text són adequats, però el discurs presenta pobresa d'elements descriptius narratius i/o argumentatius.	El tema, el registre i el tipus de text són adequats. Utilitza els elements descriptius, narratius i/o argumentatius adequats.	El tema, el registre i el tipus de text són adequats. Utilitza els elements descriptius, narratius i/o argumentatius de forma excel·lent.
Interacció	No interacciona. No respecta el torn de paraula, interromp els companys o no coopera. No presta prou atenció als companys.	Respecta el torn de paraula però coopera poc. Intervencions breus.	Respecta el torn de paraula, escolta i coopera amb intervencions adequades.	Respecta el torn de paraula, escolta i coopera. Les seues intervencions enriqueixen el diàleg i faciliten les intervencions de l'altre.
Estructura del text	No parla.	El discurs es perd	El discurs té una	El discurs té una

(Desenvolupament)	El discurs és desestructurat: l'alumne no sap què dir ni com construir la seua resposta o el seu diàleg.	en el desenvolupament i canvia de tema. Li costa mantenir l'atenció del receptor.	estructura definida, però presenta alguna imprecisió. Manté l'atenció del receptor.	estructura definida i desenvolupa els temes i subtemes amb precisió. Manté l'atenció del receptor.
Lèxic Varietat i correcció	No parla. Lèxic pobre, li costa trobar les paraules adequades. Confon paraules, per interferències de la L1.	Lèxic pobre amb moltes repeticions. Utilitza lèxic especialitzat, però de manera inadequada. Presenta interferències de la L1. Presenta faltes lingüístiques.	Lèxic variat però amb repeticions. Utilitza lèxic especialitzat de manera adequada. Presenta poques interferències de la L1. Presenta poques faltes lingüístiques.	Lèxic ric i precís. Utilitza sinonímia i perífrasis per evitar repeticions. Cap o alguna interferència de la L1. Cap o alguna falta lingüística.
Fluïdesa	No parla. To de veu molt baix. No vocalitza. Abundants silencis. Dubta amb molta freqüència. Comet errors en la producció de determinats fonemes propis	To de veu regular. No vocalitza. Alguns silencis. Dubta de forma puntual. Comet alguns errors en la producció de determinats fonemes propis de la llengua, amb certa interferència de la L1. Gesticula	To de veu adequat i expressiu. Vocalitza. Presenta un ritme fluït. Pronuncia els fonemes propis de la llengua amb pocs errors i de manera entenedora amb	To de veu excel·lent i expressiu. Vocalitza excel·lentment. Presenta un ritme molt fluid. Resulta natural i proper. Articula bé tots els fonemes de la llengua de manera entenedora, sense influència de la L1. Gesticula

	de la llengua, amb interferència clara de la L1 que dificulta la comprensió. Adopta una postura inapropiada. No mira a la càmera.	de forma excessiva. Adopta una postura inapropiada. Mira a la càmera.	alguna influència de la L1 que no dificulta la comprensió. Gesticula adequadament. Adopta una postura apropiada. Mira a la càmera.	excel·lentment. Adopta una postura excel·lent. Mira a la càmera.
Treball d'equip	Els components del grup no han fet feina cada dia. No s'ha preparat el treball.	Els components del grup no han treballat de manera coordinada. Han hagut de reforçar la feina a casa perquè no han aprofitat les sessions.	Els components dels grups han treballat d'una manera inconstant, però ha donat temps de preparar el treball a les sessions.	Tots han treballat al mateix nivell i cada sessió. Ha donat temps a preparar el treball a les sessions.
Habilitats socials i respecte	No han respectat els altres grups (ha interromput, ha cridat, ha insultat...)	Algunes vegades no ha respectat els altres grups (ha interromput, ha cridat, ha insultat...)	La major part del temps ha respectat els altres grups.	Tot el temps ha respectat els altres grups.
Estructuració dels continguts	El text té moltes deficiències en l'estructura,	Hi ha deficiències importants en l'estructura del text i en l'organització	El text es comprén globalment, però hi ha algunes	El text està ben estructurat, amb les idees ben organitzades i

	<p>l'organització i la claredat que fan molt difícil la comprensió global.</p>	<p>de les idees, també en la claredat que dificulten la comprensió global.</p>	<p>deficiències en l'estructura organitzativa que en algun moment desvirtuen en la claredat del text.</p>	<p>ordenades en paràgrafs.</p>
--	--	--	---	--------------------------------

V. Annexos



ANNEX 1. Pintura de sant Vicent Ferrer, per Francesco del Cossa, un important pintor italià del *Quattrocento* adscrit a l'escuela de Ferrara.



ANNEX 2. Placa situada en una casa del carrer de la Verge de Morella, coneguda amb el nom de Rovira, que fa referència a un suposat miracle ocorregut en aquesta ciutat l'any 1414. La llegenda conta que en aqueix any San Vicent s'hi va allotjar en eixa casa durant el seu viatge a Morella amb motiu d'una reunió amb el papa Benet XIII (Papa Luna) i el rei Ferran I per tal de parlar sobre el final del Cisma d'Occident. Així doncs, la dona ama de la casa on s'anava a allotjar el sant, preocupada per no tenir res que oferir-li per a menjar va preguntar al seu marit quina cosa podia preparar per al sant. El marit li va contestar que el millor que trobara. La dona, boja, va pensar que el millor i més preat era el seu estimat i únic fill, de tal forma que, en absència del seu marit, va matar la criatura de sis mesos i el va guisar com si fora un corder, per tal d'oferir-li'l a sant Vicent Ferrer. Fins i tot, per tastar el guis i comprovar que estiguera en el punt, la mare va arrancar un dit del xiquet. Quan es disposaren a menjar, el sant se'n va adonar del què havia succeït i, agafant els trossos del nen, en mig de les seues plegaries, els va tornar a ajuntar i el va resucitar, tornant-se'l sa i estalvi als seus pares, encara que sense el dit que la mare li havia fotut. Actualment, aquesta placa recorda els fets, igual que un quadre que hi ha exposat al Museu de Belles Arts de València del pintor Gaspar de la Huerta.

ANNEX 3. Fragment del sermó *De sent Jordi*

Ara, escoltat: sapiau que lla en aquella terra havia hun lach gran, e havia-y hun gran drach e menjava's moltes persones. E havia ýdoles en aquella terra, e deyen que la ciutat devia ésser devorada per aquell drach, si ja lo rey no li donava sa filla. E veus que·l rey o hac a fer, e lo dia que ell hi devia portar sa filla, primo ell la ornà bé de aur e de perles, e la vestí molt gentilment, susaxí com si hagués ésser nòvia. E pensat que·l rey plorant li dix: «Ara, ma filla, yo vos havia el cor de dar-vos a hun gran rey per muller, mas pus que axí és, no s'i pot alre fer». E ella respòs: «Mon pare, bé-m plau, car més val que yo soleta peresca, que vos ni la ciutat». E veus que posaren-la prop lo lach, per tal que·l drach la devoràs. [220v] E fon ordenació de en hun bell cavall tot sols. E axí com fo allí, ell veu la donzella bella molt ben ornada e dix-li: «Odà, donzella! Com sou ací tota sola?», e ella respòs-li: «O bon cavaller, anau-vos-n, si no morreu ací ab mi!» «E com és açò?» Ella li comptà tot lo fet, axí com vos he dit, e sent Jordi dix-li: «Senyora, no hajau paor, que yo us deffendré ab la ajuda de Jesuchrist». E veus que, ells esta[n]t axí parlant, lo drach hoí les p[a]raules e alçà lo cap sobre l'aygua, ab aquell cap fer guardant-los, e quan la donzella lo veu, tremolà fort de paor, axí com aquella que llavors havia a morir. E sent Jordi aconsolà-la dient: «Senyora, no hajau paor, que Jesuchrist nos ajudarà.» E espaxadament ell apartà lo cavall e descavalcà. E lo drach, que veu que aquell se amania per deffendre's, lexà la donzella e corregué a sent Jordi. E sent Jordi, invocant lo nom de Jesús, donà-li una gran lançada, que sus allí romàs mort. E après prengué la donzella e molt honradament menà-la al rey. Pensat que·l rey ne hac gran plaer e volia-li donar per muller, e sent Jordi no u vo[l]ch, mas dix-li que la donàs a Jesuchrist. E axí fo, car lo pare e ella e tota la ciutat se bategaren . Ara, vosaltres cavallers, què haguéreu feyt, que trobàsseu axí tal donzella ornada? E què? ¿Haguéreu-la deshonorada axí com feu a d'altres, que no us studiaiu en aldre? Oo. traýdors! E veus ací com sent Jordi fon cast. Ara moralment, que siau casts, vosaltres de matrimoni e vídues e vèrgens, «quia bona est castitas conjugalis, melior vidualis, optima virginalis», etc.

ANNEX 4. Fotografies



Figura 1. *Paratge natural el Bovalar, berenadors on dinaran els alumnes*



Figura 2. *Escultura de sant Jordi de l'artista local José Luis Ferreres "Ferr"*



Figures 3, 4 i 5. Panells de la gimcana de sant Jordi



Figura 6. Escultura de l'artista local José Luis Ferreres "Ferr", situada a la Plaça Espanya

VI. Bibliografia

- Bataller, A. (2010). *Quan l'activitat docent es trasllada fora de l'aula: rutes i viatges lingüístics i literaris*. Universitat de Girona.
- Honorat, R. (2019). *Sant Vicent Ferrer, Context Històric i Cronologia*. Publicacions de l'AVL.
- Navarro, M. (2019). *L'espiritualitat de sant Vicent Ferrer en el context de la seua època. Scripta*.
- Renedo, X., i Cabré, Ll. (1993). *Sermons*. Teide.
- Sant Vicent Ferrer (1988): *Sermons*, vol. VI, ed. SCHIB, Gret. Barcelona: Editorial Barcino (col. Els Nostres Clàssics).
- Tomás, M. (2021). *La predicació de sant Vicent Ferrer per les comarques de Castelló*. Universitat Jaume I.
- Vorágine, Santiago (2014): *La leyenda dorada*, trad. De Fra José Manuel Macías. Madrid: Alianza Editorial.